ЮБИЛЕЙНА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В ЕПОХА НА ПРЕХОДИ: ЗНАНИЯ, ПОЛИТИКИ И УСТОЙЧИВИ БИЗНЕС МОДЕЛИ

Сборник с доклади

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ЦЕНОВ" СВИЩОВ

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
Доц. д-р Марин Маринов – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Съ-Председатели:

Доц. д-р Любка Илиева – Ръководител на катедра
„Икономика и управление на туризма“
Проф. д-р Марияна Божинова

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Любка Илиева – председател
Доц. д-р Петя Иванова
Доц. д-р Тихомир Личев
Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова
Ас. д-р Йоана Константинова

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Доц. д-р Любка Илиева – председател
Доц. д-р Петя Иванова
Доц. д-р Тихомир Личев
Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова

СЕКРЕТАРИАТ

Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова
Ас. д-р Йоана Константинова

ISBN 978-954-23-2652-6

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – СВИЩОВ
ФАКУЛТЕТ „ПРОИЗВОДСТВЕН И ТЪРГОВСКИ БИЗНЕС”
КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА”

ЮБИЛЕЙНА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В ЕПОХА НА ПРЕХОДИ: ЗНАНИЯ, ПОЛИТИКИ И УСТОЙЧИВИ БИЗНЕС МОДЕЛИ

19 – 20 юни 2026 г.

10 ГОДИНИ

Катедра „Икономика и управление на туризма”

Академично издателство „Ценов” – Свищов
2026

Кръглата маса се посвещава на 90-годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов и 10-годишнината на катедра „Икономика и управление на туризма”.

Докладите в сборника са анонимно рецензирани от Редакционен съвет.

Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

© АИ „Ценов“, Свищов, 2026
ISBN 978-954-23-2652-6

СЪДЪРЖАНИЕ

КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА“
Десетилетие на академично развитие, научни постижения и професионална реализация
Доц. д-р Любка Илиева 11

ПОЛИТИКИ, РЕГУЛАТОРНИ РАМКИ, ИКОНОМИКА И СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА В УСЛОВИЯТА НА ТРАНСФОРМАЦИИ

Предизвикателства пред туризма на България
Проф. д-р Стоян Петков Маринов 21

Публични политики за устойчиво управление на обекти на културното наследство
Проф. д-р Маргарита Богданова 31

Политики за развитие на устойчив културен туризъм
Проф. д.н. Таня Парушева 41

Предизвикателства пред туристически сезон 2026
Доц. д-р Красимира Янчева, ас. д-р Христина Сантана 48

Туризъм и геополитически въздействия – географски аспекти
Доц. д-р Тихомир Личев 63

Обществените поръчки в туризма – взаимодействие между знания, политики и устойчиви бизнес решения
Доц. д-р Галина Чиприянова, Красимир Парашкевов 75

Релацията „културен туризъм – културно наследство“
Доц. д-р Пенка Горанова 86

Професионалната счетоводна преценка в туристическите предприятия: между нормативното съответствие и управленската полезност на информацията
Доц. д-р Радосвета Кръстева-Христова, студ. Василена Тодорова, студ. Димитър Димитров, студ. Евелина Радева, студ. Кристиан Иванов 94

Application of Lean Manufacturing Tools in Boxed Solutions for the Tourism Industry
Candidate of Pedagogical Sciences Protsenko Yulia Procenko
Lilya Idrisova, Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD 107

Политики за устойчив туризъм чрез проектно финансиране: Финансова ефективност на общинските инвестиции в инфраструктура
Ас. д-р Димчо Шопов 116

Кризата в Близкия изток – предизвикателства и възможности пред българския туризъм
Ас. д-р Тихомир Драганов.....128

Ролята на европейските програми за развитие на туристическия бизнес в България
Докторант Мария Павлова-Кондрова.....136

Териториална концентрация и регионални различия в развитието на балнео, СПА и уелнес туризма в България
Докторант Антоанета Христова.....144

Местното самоуправление като фактор за развитието на туризма
Докторант Ива Панайотова 156

Институционални и икономически ограничения при трансформацията на земеделски земи за нуждите на туристическата инфраструктура
Докторант Атанас Атанасов.....165

Потенциал за развитие на голф туризма в деветте туристически района на България
Докторант Незифе Бозова.....174

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ, ЗЕЛЕНА И КРЪГОВА ИКОНОМИКА, ГЕОПРОСТРАНСТВЕНИ АНАЛИЗИ И РЕСУРСЕН ПОТЕНЦИАЛ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ

From sustainable to regenerative tourism in the context of the blue economy
Доц. д-р Стефан Райчев 183

Синята икономика и устойчивият туризъм: възможности и предизвикателства
Доц. д-р Добринка Стоянова.....190

Съвременни измерения на социалноикономическата устойчивост в туризма
Доц. д-р Ваня Василева.....199

Развитие на районите през призмата на туризма
Доц. д-р Елена Йорданова, гл. ас. д-р Георги Ангелов, гл. ас. д-р Цветан Марков 207

Концептуализиране на геополитически сензитивни дестинации чрез спортен туризъм: по примера на Голанските възвишения
Доц. д-р Теодора Кирякова-Динева, докторант Уаел Муграби.....216

Изследване на нагласите към екологосъобразните решения в туризма
Гл. ас. д-р Павлин Павлов.....225

Храната като важен компонент на туристическото преживяване
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева 236

Връзка между туристическите пътувания и динамиката на потребителските цени в България
Докторант Никола Николов 244

Климатолечението в структурата на здравния туризъм: историческо развитие, научни школи и концептуално моделиране
Докторант Ваня Андонова..... 256

Кандидатурата за Европейска столица на културата като фактор за развитие на целогодишен туризъм в Бургас
Докторант Иван Гаврилов 268

Място на кръговата икономика в туристическия сектор
Докторант Виктория Джамбазка..... 277

ИНОВАЦИИ, ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ И ИНТЕЛИГЕНТНИ РЕШЕНИЯ В ТУРИЗМА И УСЛУГИТЕ

Концептуална рамка за адаптация на туристическата система в условията на дигитална трансформация
Проф. д-р Велина Казанджиева, доц. д-р Георгина Луканова..... 287

Ролята на изкуствения интелект в развитието на смарт туризъм
Доц. д-р Елена Илиева, Павел Нончев 300

Бъдещето на туризма в епохата на преходи: между дигиталното и автентичното
Доц. д-р Любка Илиева..... 310

Приносът на цифровите иновационни мрежи към регионалното развитие
Доц. д-р Евелина Парашкевова..... 322

Детерминанти на онлайн пазаруването на туристически продукти в България
Доц. д-р Симеонка Петрова..... 333

Влияние на дигиталната трансформация на туристическия пазар върху потребителското поведение
Доц. д-р Ваня Григорова..... 343

Иновационни възможности за развитие на туристическия бизнес – мрежови контекст
Доц. д-р Искра Пантелеева..... 353

Иновациите в контекста на туроператорската дейност
Доц. д-р Любомира Тодорова 363

Бариери пред дигиталната трансформация в хотелиерството: организационни, технологични и поведенчески аспекти
Гл. ас. д-р Галина Илиева 371

Ролята на дигитализацията в транспортното обслужване на туристите: нови технологии и приложения
Гл. ас. д-р Никола Гайдаров 381

Иновативни бизнес модели в хотелиерството: комбинация между лайфстайл, устойчивост и дигитално присъствие
Гл. ас. д-р Мира Джендова 390

Бизнес планиране в туризма в условията на изкуствен интелект – нови модели и предизвикателства
Гл. ас. д-р Маргарита Мишева 400

Иновационен модел за развитие на културния туризъм
Ас. д-р Йоана Константинова 412

От дигитална автоматизация към екосистемно управление: трансформация на бизнес моделите в хотелиерството
Докторант Агнес Бачева 420

Ролята на социалните мрежи при избора на туристическа дестинация сред младите хора
Студ. Павел Антонов Павлов 430

БИЗНЕС МОДЕЛИ, ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО, ПАЗАРИ И БРАНДИНГ В ТУРИЗМА И СВЪРЗАНИТЕ ИНДУСТРИИ

Развитие на туристическата индустрия в контекста на съвременните предизвикателства
Проф. д-р Цанко Стефанов 439

Българската индустрия и технологичните предизвикателства
Доц. д-р Сергей Найденов, доц. д-р Добрин Ганчев 448

Креативно управление на туристическите преживявания като фактор за конкурентоспособност на туристическите предприятия
Гл. ас. д-р Кристина Шопова 456

Методът на критичната точка в туристическия сектор – възможност за ефективни решения
Гл. ас. д-р Росен Колев 464

За идеята на туризма в луксозната индустрия
Гл. ас. д-р Иво Велинов 474

Културният туризъм: между наследството, преживяването и мотивацията
Гл. ас. д-р Пламен Петров 482

Търговски аспекти на селския туризъм в България
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева 490

The Authenticity Paradox in the Age of Generative AI: Exploring the Impact of Synthetic Visual Content on Tourism Destination Branding
Ас. д-р Стелиана Василева 494

Бранд мениджмънт и корпоративна култура в многонационални компании в сектора на бизнес услугите
Докторант Петьо Божинов 503

Въздействие на дигиталните технологии върху трансформацията на туристическите предприятия
Докторант Теодора Попова 512

ХОТЕЛИЕРСТВО, РЕСТОРАНТЬОРСТВО И ТУРИСТИЧЕСКА АГЕНТСКА ДЕЙНОСТ: МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ

Спортната анимация като фактор в туристическия бизнес
Доц. д-р Стела Касабова, ст. преп. д-р Радослав Николов 523

Счетоводната информация – важен фактор за успешно управление на предприятията в ресторантьорството
Доц. д-р Галя Стоянова Иванова-Кузманова 530

Управление и развитие на туроператорския бизнес – практически аспекти на облагането по ЗДДС и отражението върху рентабилността
Гл. ас. д-р Лиляна Бърдукова 538

Inventory Accounting in Tourism-Related SMES in Cameroon: Challenges for Cost Control and Sustainable Business Models
PhD student Tognang Kouaya Pretta Noella Rosevale 549

Предизвикателства и възможности пред развитието на голф туризма в България
Докторант Ангел Ангелов 557

Устойчивите практики на туристическите агенции в община Варна
Докторант Христина Петрова 566

Кетъринг обслужването като фактор за конкурентоспособността на туристическите събития
Докторант Цветелина Петрова 575

Директните плащания по Общата селскостопанска политика като инструмент за устойчиво развитие на хотелиерството и ресторантьорството
Докторант Снежана Парушева-Ламбева 584

ОБРАЗОВАНИЕ, ЧОВЕШКИ КАПИТАЛ, ОРГАНИЗАЦИОННА КУЛТУРА, КРИЗИ И АДАПТИВНИ СТРАТЕГИИ ЗА УСТОЙЧИВОСТ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ СИСТЕМИ

Знанието и неговото управление в контекста на туризма
Проф. д-р Любчо Варамезов, докторант Стела Маринова 599

В преход към приобщаване: туризмът като арена на промяна в условия на различие
Доц. д-р Теодора Кирякова-Динева 609

Музеите като неформална учебна среда
Доц. д-р Петя Иванова, докторант Цветелина Телбис 618

Влиянието на организационната култура върху иновационното представяне на туристическите предприятия
Гл. ас. д-р Надежда Стефанова 627

Practices for developing employer branding in Black Sea coastal tourism
Гл. ас. д-р Христина Филипова, хон. ас. Яна Донева 634

Свищов във впечатленията на посетителите на града (1878–1912)
Преп. д-р Емилия Вачева 643

Финансовата грамотност като фактор за устойчивост на туристическия сектор: структурни ограничения, рискови канали и инструменти за въздействие
Докторант Шенай Шемсиева Раимова 651

Re-thinking sport tourism through stronger physical education and local community engagement
PhD student Wael Mugrabi 665

МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ КАТО ФАКТОР ЗА РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА

Редовен докторант Ива Пламенова Панайотова[1]
Стопанска академия „Д. А. Ценов – Свищов

Резюме: Настоящият доклад разглежда ролята на местното самоуправление като фактор за развитието на туризма. Анализирани са основните функции и инструменти, чрез които местните власти оказват влияние върху развитието на туристическия сектор. Специално внимание е отделено на стратегическото планиране, развитието на инфраструктурата, финансовите механизми, маркетинговите дейности и публично-частните партньорства като основни средства за стимулиране на туристическата дейност на местно ниво.

В изследването се подчертава значението на местното самоуправление за устойчивото развитие на туризма, повишаването конкурентоспособността на туристическите дестинации и подобряването качеството на живот на местното население. Разгледани са също основните проблеми и предизвикателства пред местните власти, свързани с ограничените финансови ресурси, необходимостта от модернизация на инфраструктурата и ефективното управление на природните и културните ресурси.

Направен е изводът, че успешното развитие на туризма изисква активна и последователна местна политика, основана на сътрудничество между местната власт, бизнеса и обществото. Ефективното местно управление се явява ключова предпоставка за изграждането на устойчив и конкурентоспособен туристически сектор.

Ключови думи: местно самоуправление, туризъм, туристическа инфраструктура, устойчиво развитие, публично-частни партньорства.

Въведение

Туризмът е сред най-динамично развиващите се отрасли на съвременната икономика и има съществен принос за социално-икономическото развитие на регионите и местните общности. Той създава заетост, стимулира развитието на местния бизнес, подобрява инфраструктурата и допринася за популяризирането и съхраняването на културното и природното наследство. В този контекст все по-значима става ролята на местното самоуправление като ключов фактор за планирането, организацията и управлението на туристическата дейност на местно ниво.

Местните власти разполагат с разнообразни правомощия и инструменти, чрез които могат активно да влияят върху развитието на туризма. Те участват в разработването и реализирането на стратегии и програми за развитие, инвестират в туристическа и техническа инфраструктура, създават условия за благоприятна бизнес среда и осъществяват политики за популяризиране на туристическите дестинации. Ефективното взаимодействие между местната администрация, бизнеса и местната общност е важна

[1] panayotovaiva@gmail.com

предпоставка за устойчиво развитие на туристическия сектор и за повишаване конкурентоспособността на съответния регион.

Актуалността на темата се определя от необходимостта от провеждане на активна и последователна местна политика в условията на засилена конкуренция между туристическите дестинации и нарастващи изисквания към устойчивото развитие. Съвременното управление на туризма изисква координирани действия, ефективно използване на местните ресурси и прилагане на иновативни управленски подходи, съобразени със спецификата и потенциала на отделните региони.

Целта на настоящия доклад е да се анализира ролята на местното самоуправление като фактор за развитието на туризма чрез изследване на основните механизми, политики и практики, посредством които местните власти въздействат върху туристическото развитие. За постигането на тази цел се поставят задачи, свързани с изясняване същността на местното самоуправление, анализ на неговите функции в туристическия сектор и очертаване на основните проблеми и възможности пред развитието на туризма на местно ниво.

1. Теоретични аспекти на местното самоуправление и туризма

Местното самоуправление представлява основен елемент на демократичната система на управление и форма на децентрализация на публичната власт. Чрез него местните общности получават възможност самостоятелно да решават въпроси от местно значение посредством избрани органи и в рамките на законово регламентирани правомощия. Неговото значение се изразява не само в административното управление на територията, но и в способността му да формира и реализира политики за икономическо, социално и културно развитие.

Съгласно Европейската харта за местно самоуправление, местното самоуправление представлява „правото и реалната способност на местните власти да регулират и управляват съществена част от обществените дела в интерес на местното население“ (Self-Government, 1985). Това определение поставя акцент върху самостоятелността на местните власти и тяхната отговорност за развитието на местните общности.

В Република България принципите на местното самоуправление са регламентирани в Конституцията на Република България и в Закона за местното самоуправление и местната администрация. Общините са основната административно-териториална единица, в рамките на която се осъществява местното управление. Органите на местната власт – общинският съвет и кметът на общината – изпълняват функции, свързани с управлението на местните ресурси, развитието на инфраструктурата, предоставянето на обществени услуги и реализирането на политики за местно икономическо развитие.

В условията на съвременната икономика местното самоуправление придобива все по-голямо значение за развитието на туризма. Общинските власти разполагат с възможности да създават благоприятна среда за развитие на туристическата дейност чрез стратегическо планиране, инвестиции в инфраструктура, развитие на туристически и културни обекти, организиране на събития и осъществяване на маркетинг на туристическите дестинации. По този начин местната власт се превръща в ключов фактор за устойчивото развитие и конкурентоспособността на туристическите региони.

Според Георгиева (2020) местното самоуправление изпълнява ролята на посредник между националната политика и специфичните потребности на местната общност. Това позволява по-гъвкаво управление на туристическите ресурси и по-ефективно адаптиране към регионалните особености. В тази връзка местните власти могат да идентифицират конкурентните предимства на даден регион и да разработват политики, насочени към устойчиво развитие на туризма.

Една от най-съществените функции на местното самоуправление е стратегическото планиране. Чрез разработването на общински стратегии, програми и планове за развитие се определят основните приоритети и насоки за развитие на туристическия сектор. Това включва планиране на инвестиции, подобряване на туристическата инфраструктура, създаване на туристически маршрути и насърчаване на публично-частните партньорства. Стратегическият подход позволява по-ефективно използване на местния ресурсен потенциал и създава условия за дългосрочно развитие на туризма.

Съществено значение има и управлението на общинската собственост. Значителна част от туристическите ресурси – паркове, музеи, културни обекти и природни забележителности – се намират под управлението на местните власти. Ефективното стопанисване и поддържане на тези обекти оказва пряко влияние върху туристическата привлекателност и имиджа на дадена дестинация.

Местното самоуправление има важна роля и за развитието на транспортната и техническата инфраструктура. Качеството на пътната мрежа, обществените пространства, информационните системи и комуналните услуги са сред основните фактори, които влияят върху удовлетвореността на туристите и конкурентоспособността на туристическите дестинации. Съвременният турист все по-често оценява не само наличието на ресурси, но и качеството на средата и достъпността на туристическите услуги.

Според Стоянов (2021) успешното развитие на туризма е невъзможно без активно участие на местните власти, тъй като именно те познават най-добре местните ресурси, проблеми и възможности. Ефективното местно управление допринася за привличането на инвестиции, повишаването качеството на туристическите услуги и създаването на устойчив туристически продукт.

Туризмът е сред най-динамично развиващите се явления в съвременното общество и представлява важен фактор за икономическото и социалното развитие както на национално, така и на местно ниво. Той включва дейности, свързани с пътуванията и престоя на хора извън тяхното обичайно местоживеене с цел почивка, бизнес, култура, образование или други мотиви. Световната организация по туризъм определя туризма като ключов сектор на световната икономика, който създава заетост, стимулира инвестициите и подпомага развитието на регионите (UNWTO, 2023).

Развитието на туризма има комплексен характер и оказва влияние върху различни обществени сфери. От икономическа гледна точка той допринася за увеличаване на приходите в местните бюджети, стимулира предприемачеството и създава възможности за заетост. От социална и културна гледна точка туризмът съдейства за съхраняването на културното наследство, популяризирането на местните традиции и подобряването качеството на живот на населението.

Съвременният туризъм се характеризира с разнообразие от форми – културен, екологичен, селски, балнеоложки, конгресен, морски и други видове туризъм. Това разнообразие изисква прилагането на различни управленски подходи и активна роля на местните власти при разработването и управлението на туристическите продукти. Според Петров (2019) конкурентоспособността на туристическите дестинации зависи не само от наличието на природни и културни ресурси, но и от качеството на управлението и ефективността на местните институции.

Все по-голямо значение придобива концепцията за устойчиво развитие на туризма, която предполага рационално използване на природните и културните ресурси, минимизиране на негативните въздействия върху околната среда и създаване на дългосрочни икономически и социални ползи за местното население. В този процес местните власти са сред основните участници чрез прилагане на политики, свързани с устройственото планиране, екологичните стандарти и управлението на туристическите потоци.

В условията на засилена конкуренция между туристическите дестинации все по-важно значение придобиват изграждането на положителен имидж и ефективното популяризиране на местния туристически потенциал. Общините организират културни събития, фестивали и маркетингови кампании, които допринасят за привличането на туристи и за утвърждаването на дестинацията на туристическия пазар. Следователно развитието на туризма е тясно свързано с качеството на местното управление, нивото на инфраструктурно развитие и способността на местните институции да реализират устойчиви политики в интерес на обществото и бизнеса.

2. Инструменти на местното самоуправление за развитие на туризма

Развитието на туризма на местно ниво е резултат от целенасочена политика и ефективно прилагане на разнообразни управленски, икономически и маркетингови инструменти от страна на местното самоуправление. Общинските власти разполагат с механизми, чрез които могат да стимулират туристическата дейност, да повишават конкурентоспособността на туристическите дестинации и да създават условия за устойчиво местно развитие.

Стратегическо планиране и програмно управление

Сред основните инструменти на местното самоуправление водещо място заема стратегическото планиране. Чрез разработването на общински стратегии, програми и планове за развитие местните власти определят приоритетите и насоките за развитие на туризма в съответния регион. Тези стратегически документи включват анализ на туристическия потенциал, идентифициране на основните проблеми и формулиране на мерки, свързани с развитието на туристическата инфраструктура, маркетинга и инвестиционната среда.

Според Иванова (2021) стратегическото планиране позволява по-ефективно използване на природните, културните и човешките ресурси на общините, като едновременно с това създава условия за координация между публичния и частния сектор. Добре разработените стратегии подпомагат устойчивото развитие на туризма и ограничават риска от неефективно управление на ресурсите.

Програмното управление включва и реализирането на конкретни проекти, свързани с развитие на туристическата инфраструктура, културни инициативи и дигитализация на туристическите услуги. През последните години значителна част от българските общини използват европейско финансиране за изпълнение на проекти, насочени към подобряване на туристическата среда и повишаване привлекателността на дестинациите.

Развитие на инфраструктурата

Инфраструктурата е сред основните фактори за развитието на туризма и за повишаване привлекателността на туристическите дестинации. Местното самоуправление има ключова роля при изграждането и поддържането на транспортна, техническа и социална инфраструктура, която създава условия за достъпност, сигурност и комфорт на туристите.

Дейностите на местните власти в тази насока включват изграждане и рехабилитация на пътна мрежа, благоустрояване на обществени пространства, развитие на туристическа сигнализация, поддържане на паркове, туристически маршрути и културни обекти, както и внедряване на дигитална

инфраструктура и информационни системи. Качеството на инфраструктурата оказва пряко влияние върху удовлетвореността на туристите и върху конкурентоспособността на туристическите дестинации.

Според Световната организация по туризъм (UNWTO, 2023) добре развитата инфраструктура е предпоставка за устойчив растеж на туристическия сектор. Липсата на адекватна инфраструктурна обезпеченост ограничава възможностите за развитие дори на региони с висок туристически потенциал. Все по-голямо значение придобива и концепцията за „умни“ туристически дестинации, при които се използват дигитални технологии за предоставяне на туристическа информация, онлайн резервации, мобилни приложения и интерактивни услуги.

Финансови и икономически инструменти

Местното самоуправление използва и разнообразни финансови механизми за стимулиране развитието на туризма. Сред тях се открояват общинските инвестиции в туристическа инфраструктура, предоставянето на данъчни облекчения, участието в европейски програми и проекти, финансирането на културни и туристически събития, както и подкрепата за малкия и средния бизнес в туристическия сектор.

Чрез ефективното управление на общинските бюджети местните власти могат да създадат благоприятна среда за привличане на инвестиции и развитие на туристическо предприемачество. Особено важно значение имат европейските фондове, които предоставят възможности за финансиране на проекти в областта на културния, екологичния и селския туризъм.

Според Петров (2019) финансовата подкрепа от страна на местната власт е особено важна за по-слабо развитите региони, където туризмът може да се превърне в основен двигател на местната икономика. Инвестициите в туристически проекти създават нови работни места и допринасят за повишаване жизнения стандарт на населението.

Маркетинг и популяризиране на туристическите дестинации

Съвременният туристически пазар се характеризира с висока конкуренция между отделните дестинации, което налага провеждането на активна маркетингова политика от страна на местното самоуправление. Общините използват разнообразни инструменти за реклама и популяризиране на местния туристически продукт, включително участие в туристически изложения, организиране на фестивали и културни събития, създаване на туристически бранд, дигитален маркетинг и партньорства с туристически организации и туроператори.

Маркетингът на туристическите дестинации има за цел не само привличането на туристи, но и изграждането на устойчив положителен имидж на региона. Според Котлър, Боуен и Мейкенс (2017) успешният туристически маркетинг изисква интегриран подход, който съчетава реклама, публични комуникации и развитие на качествен туристически продукт.

Съществено значение имат и културните събития и фестивалите, организирани от местните власти, които се превръщат в средство за популяризиране на местната култура и традиции. Фестивалният и културният туризъм създават възможности за удължаване на туристическия сезон и за привличане на нови групи посетители.

Публично-частни партньорства

Сред най-ефективните инструменти за развитие на туризма се открояват публично-частните партньорства между местната власт и бизнеса. Те позволяват обединяване на ресурси, инвестиции и експертен потенциал за реализиране на съвместни туристически проекти.

Сътрудничеството между публичния и частния сектор може да се изразява в изграждане на туристически обекти, управление на културни и спортни събития, разработване на туристически маршрути, осъществяване на съвместни маркетингови кампании и развитие на туристически клъстери. Подобни партньорства допринасят за по-ефективно използване на ресурсите и за повишаване качеството на туристическото предлагане.

Според Стоянов (2021) успешните партньорства между местната власт и бизнеса повишават ефективността на туристическите политики и създават предпоставки за устойчиво развитие на туристическите дестинации. Съществено значение има и участието на местната общност, тъй като развитието на туризма следва да бъде съобразено с интересите и потребностите на населението.

Развитието на туризма е сложен и многоаспектен процес, който зависи от взаимодействието между институциите, бизнеса и местните общности. В този процес местното самоуправление заема ключово място като основен фактор за планирането, организацията и управлението на туристическата дейност на местно ниво. Чрез своите политики и инструменти местните власти оказват пряко влияние върху развитието на туристическата инфраструктура, качеството на туристическите услуги, привличането на инвестиции и популяризирането на туристическите дестинации.

В хода на изложението се установява, че ефективното местно управление е съществена предпоставка за устойчивото развитие на туризма. Чрез стратегическо планиране, реализиране на инфраструктурни проекти, използване на финансови механизми и прилагане на активна маркетингова политика общините могат да създадат благоприятна среда за развитие на туристическия сектор. Особено значение имат публично-частните партньорства и маркетинговите дейности, които допринасят за повишаване конкурентоспособността на туристическите дестинации и за изграждане на положителен имидж на регионите.

Същевременно пред местното самоуправление съществуват редица предизвикателства, свързани с ограничените финансови ресурси, необходимостта от модернизация на инфраструктурата, сезонността на туристи-

ческите дейности и необходимостта от устойчиво управление на природните и културните ресурси. В условията на засилена конкуренция между туристическите дестинации местните власти следва да прилагат иновативни подходи и да насърчават активното участие на бизнеса и местната общност в процеса на развитие на туризма.

Следователно може да се направи изводът, че местното самоуправление не само подпомага развитието на туризма, но и изпълнява стратегическа роля за икономическото и социалното развитие на регионите. Ефективната местна политика в областта на туризма създава предпоставки за повишаване качеството на живот, увеличаване на заетостта и устойчиво използване на местния ресурсен потенциал.

Заключение

В заключение може да се обобщи, че развитието на туризма е тясно свързано с ефективността на местното управление и способността на местните власти да реализират устойчиви политики, съобразени със специфичните особености и потенциала на съответния регион. В условията на засилена конкуренция между туристическите дестинации и динамично променяща се туристическа среда ролята на местното самоуправление придобива все по-голямо значение за развитието на конкурентоспособен и устойчив туристически сектор.

Чрез стратегическо планиране, инвестиции в инфраструктура, подкрепа за местния бизнес, ефективен маркетинг и развитие на публично-частни партньорства общините могат успешно да превърнат своите природни, културни и социални ресурси в устойчиво конкурентно предимство. Съществено значение има и активното взаимодействие между държавата, местната власт, бизнеса и местната общност, което създава предпоставки за балансирано и дългосрочно развитие на туризма.

Следователно успешното развитие на туристическия сектор изисква последователна политика, ефективно управление на ресурсите и прилагане на иновативни подходи, насочени към повишаване качеството на туристическите услуги и устойчивото използване на местния потенциал. Само чрез активно и ефективно местно управление може да бъде постигнат устойчив и конкурентоспособен туризъм, който да допринася както за икономическото развитие на регионите, така и за подобряване качеството на живот на местното население.

Използвана литература

Self-Government., E. C. (1985). *Council of Europe.* Извлечено от https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=122

UNWTO. (2023). *World Tourism Organization.* Извлечено от UNWTO tourism highlights: https://www.unwto.org

Георгиева, М. (2020). *Местно самоуправление и регионално развитие.* София: Университетско издателство.

Иванова, Д. (2021). *Стратегическо управление на туризма на местно ниво.* София: Нов български университет.

Котлър, Ф., Боуен, Д. & Мейкенс, Д. (2017). *Маркетинг в туризма и хотелиерството.* София: Изток-Запад.

Петров, И. (2019). *Туризъм и местно развитие.* Варна : Наука и икономика.

Стоянов, П. (2021). *Публични политики и местно управление.* София: Сиела.

LOCAL SELF-GOVERNMENT AS A FACTOR FOR TOURISM DEVELOPMENT

PhD student Iva Plamenova Panayotova[2]

D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

Abstract: The present paper examines the role of local self-government as a factor for tourism development. The main functions and instruments through which local authorities influence the development of the tourism sector are analyzed. Special attention is paid to strategic planning, infrastructure development, financial mechanisms, marketing activities, and public-private partnerships as key instruments for stimulating tourism activity at the local level.

The study emphasizes the importance of local self-government for the sustainable development of tourism, increasing the competitiveness of tourist destinations, and improving the quality of life of the local population. The main problems and challenges faced by local authorities are also examined, including limited financial resources, the need for infrastructure modernization, and the effective management of natural and cultural resources.

The conclusion is drawn that the successful development of tourism requires an active and consistent local policy based on cooperation between local authorities, businesses, and society. Effective local governance is a key prerequisite for building a sustainable and competitive tourism sector.

Keywords: local self-government, tourism, tourism infrastructure, sustainable development, public-private partnerships.

[2] panayotovaiva@gmail.com